

GRAĐANSKO PROCESNO PRAVO II

PREDAVANJA I VJEŽBE

Prof. dr. Sanjin Omanović

ss. Anisa Ruhotina, MA iur.

SADRŽAJ

➤ **IZVRŠNI POSTUPAK**

➤ **Opšta učenja**

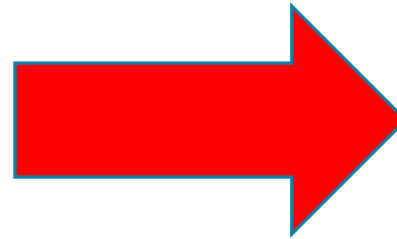
1. Izvršno pravo i izvršni postupak
2. Historijski razvoj izvršnog prava
3. Izvršenje kao pravosudna funkcija
4. Odnos izvršnog i parničnog postupka
5. Odnos izvršnog postupka prema drugim oblicima izvršenja
6. Izvori izvršnog prava

1. IZVRŠNO PRAVO I IZVRŠNI POSTUPAK

- **Izvršno procesno pravo** se u velikoj mjeri izdvojilo u samostalnu naučnu disciplinu iz okvira građanskog parničnog i vanparničnog postupka sa kojim se nalazi u uskoj vezi.
- **Izvršno pravo** čini skup normi kojima se reguliše izvršni postupak, kao **pravni metod konačnog ostvarenja prava**.
- Zaštita i ostvarenje prava su osnovni cilj kome služe sva tri postupka: parnični, vanparnični i izvršni postupak.
- Razlika između ova tri postupka postoji s obzirom na funkciju koja se u svakom od ovih postupaka obavlja, u procesu ostvarivanja pravne zaštite.
- U svako od ova tri postupka odvija se samo jedan dio tog složenog procesa.

1. IZVRŠNO PRAVO I IZVRŠNI POSTUPAK

- U parničnom postupku ostvaruje se značajan dio sudske funkcije i on se po svom sadržaju razlikuje od onog dijela koji se ostvaruje u izvršnom postupku.
- Suština sudske funkcije koja se **ostvaruje u parničnom postupku sastoji se u raspravljanju i presuđivanju**, što za krajnji rezultat ima utvrđivanje prava. I povodom zahtjeva koji su upravljani na određenu činidbu, trpljenje i propuštanje, kondemnatorna presuda koju sud donosi zadovoljava se samo izricanjem određene zapovijesti.
 - Time **traženoj pravnoj zaštiti još nije udovoljeno ukoliko se dužnik dobrovoljno ne povinuje izrečenoj zapovijesti.**

- U tom slučaju ostaje **jedino prinudno izvršenje** kao mogućnost ostvarenja te zapovijesti.
- U izvršnom postupku se, nakon što je pravo utvrđeno, prinudnim putem dovodi u sklad faktično stanje sa pravnim stanjem.
- Pravni čin utvrđenja prava se stapa sa faktičkim činom.

2. HISTORIJSKI RAZVOJ IZVRŠNOG PRAVA

- **Izvršno pravo** se tek u novije vrijeme razvilo u posebnu pravnu disciplinu, dok je sam **izvršni postupak** vrlo stara ustanova.
- Izvršni postupak - nastao i razvijao se sa nastankom same države.
- U najstarije vrijeme, dok još nije postojao izvršni postupak kao pravni metod, pojedinac je sebi pribavljao zaštitu **po principu prava jačeg**.
- Ustanova nexum u rimskom pravu – u slučaju neispunjenja ugovora dužnik je odmah dolazio pod vlast povjerioca i bez prethodnog utvrđenja da li je došlo do povrede obligacije u sudskom postupku.

2. HISTORIJSKI RAZVOJ IZVRŠNOG PRAVA

- Rimsko pravo je poznavalo izvršenje koje se provodilo na osnovu sudske odluke koja je morala biti prethodno izdejtstvovana.
- To je bio značajan korak u ograničavanju samopomoći.
- Dužnik je i tada bio u vlasti povjerioca, ali je uživao i određene garancije.
- Ako dužnik u roku od 30 dana ne bi udovoljio svojoj obavezi, povjerilac je mogao tražiti izvršenje na način da je izvodio dužnika pred magistratu.
- Ukoliko dužnik, ili neko drugi za njega ne plati dug, povjerilac ga je odvodio kući u **dužnički zatvor**.
- Dužnički zatvor je trajao 60 dana, s ciljem da se dužnik prinudi na isplatu duga.
- U ovom roku povjerilac je morao da izvodi dužnika pred pretora u cilju plaćanja duga, bilo da on sam plati dug ili da to neko učini za njega.
- Ako je rok od 60 dana bezuspješno protekao dužnik bi tada dolazio pod potpunu vlast povjerioca koji ga je mogao ubiti ili prodati u ropstvo.

2. HISTORIJSKI RAZVOJ IZVRŠNOG PRAVA

- U daljem razvoju rimskog prava dolazi do ublažavanja posljedica izvršenja na ličnost dužnika.
- I dalje je zadržana ustanova dužničkog zatvora, s tom razlikom što povjerilac više nije mogao raspolagati ličnošću dužnika:
 - ➡ ako dužnik ne bi u određenom roku platio dug povjerilac ga je mogao držati u dužničkom zatvoru sve dok mu ne plati ili odradi dug, ali ga nije mogao ubiti ili prodati.
- Značajan momenat u razvoju postupka izvršenja predstavljalo je uvođenje realnog izvršenja pored ličnog izvršenja.
- **Humanizacija postupka** – povjerilac bira između realnog i ličnog izvršenja.

2. HISTORIJSKI RAZVOJ IZVRŠNOG PRAVA

- Kod **realnog izvršenja** predmet je imovina dužnika.
- Izvršenje na imovini dužnika povjeriocu pruža **više garantija za udovoljavanje njegovoj obavezi nego lično izvršenje**, a za dužnika je lakše.
- Na početku, predmet realnog izvršenja bila je **cijela imovina dužnika**, a ne pojedini predmeti iz te imovine.
- **Bez obzira na obim potraživanja povjerioca**, zahvatana je i prodavana cjelokupna imovina dužnika.
- Realno izvršenje je zbog toga imalo vrlo teške posljedice po dužnika.

2. HISTORIJSKI RAZVOJ IZVRŠNOG PRAVA

- U Justinijanovom pravu izvršni postupak, kao i parnični postupak, postaje **institucija za vršenje pravosudne funkcije**.
- Iz izvršnog postupka nestaju svi privatno-pravni elementi koji su obezbjeđivali vlast povjerioca nad dužnikom.
- Sve do tada izvršni postupak je u sebi sadržavao **elemente samozaštite** koji su povjeriocu pružali mogućnost da se prema dužniku odnosi proizvoljno. Izvršni postupak je **primarno bio u funkciji povjerioca**.
- U Justinijanovom pravu izvršni postupak postaje **sredstvo u službi vršenja sudske funkcije**.
- Izvršni postupak je jedan od **metoda vršenja sudske funkcije**, a ne **sredstvo isključivih interesa povjerioca**.
- On je svakako i u službi interesa povjerioca, ali samo u onoj mjeri u kojoj su ti interesi društveno priznati.

2. HISTORIJSKI RAZVOJ IZVRŠNOG PRAVA

- Ideje o postupku kao instituciji u službi vršenja pravosudne funkcije imale su za posljedicu dalju humanizaciju izvršnog postupka.
- **Položaj dužnika** se značajno poboljšao.
- Izvršenje je u pravilu upravljeno prema imovini dužnika, a ne prema ličnosti.
- Predmet izvršenja su u pravilu mogle biti samo pojedine stvari iz imovine dužnika, a ne njegova imovina kao ukupnost.
- Funkciju izvršenja sud je u potpunosti preuzeo na sebe: odlučuje o dozvoli izvršenja i sprovodi ga uz pomoć službenih lica.
- Izvršenje se od oblika samozaštite razvilo u vrlo značajnu pravosudnu instituciju u službi ostvarenja prava. Ovaj proces se okončao još za vrijeme rimskog carstva i predstavlja tekovinu rimskog prava.

2. HISTORIJSKI RAZVOJ IZVRŠNOG PRAVA

- **Ustanova dužničkog pritvora** zadržana je u nekim pravosudnim sistemima.
- Dužnički pritvor kao sredstvo prinude mogao se koristiti u ostvarivanju nenovčanih zahtjeva i to samo onih koji su upravljani na nezamjenjivu činidbu ili trpljenje odnosno propuštanje i kao sredstvo prinude dužnika na polaganje tzv. prokazne/otkrivajuće zakletve.
- Sve do donošenja **Zakona o izvršnom postupku iz 1978.** godine primjenjivala su se pravna pravila predratnog prava, ali se **ustanova dužničkog pritvora nije primjenjivala.**
- Dilemu oko primjene ove ustanove razriješio je **Zakon o izvršnom postupku iz 1978. godine, napuštajući ustanovu dužničkog pritvora u potpunosti.**
- Tako je **izvršenje na lišnosti dužnika u našem pravu konačno i u cjelini napušteno.**

3. IZVRŠENJE KAO PRAVOSUDNA FUNKCIJA

- **Tradicionalno shvatanje** – suština sudske funkcije je u raspravljanju i odlučivanju.
- **Odlučivanje** je djelatnost primjene prava na pojedinačne slučajeve.
- **Odlučivanje ili presuđivanje bi u užem smislu** bila samo ona djelatnost koju vrše nezavisni i nepristrasni organi u zakonom propisanom postupku.
- Ovakvom određenju sudske funkcije odgovara u potpunosti jedino djelatnost koju vrše sudovi **u parničnom postupku**.
- Djelatnost suda u postupku izvršenja se razlikuje od ovakvog određenja sudske funkcije
- **U izvršenom postupku se ostvaruje pravo koje je već utvrđeno u aktu koji ima svojstvo izvršnog naslova.**
- Težište suda je **u postupanju**, a ne u presuđivanju.
- Postupanje se izvodi po pravilima **strogog legiteta**, kako bi se spriječila svaka proizvoljnost.

3. IZVRŠENJE KAO PRAVOSUDNA FUNKCIJA

- **Principom formalnog legaliteta** po kojem se vodi izvršni postupak obezbjeđuje se ostvarenje ustavne garancije da državni organi koji vrše javna ovlaštenja mogu u pojedinačnim stvarima primjenjivati prinudne mjere ili ograničenja, samo u zakonom propisanom postupku u kome je svakom data mogućnost da se brani.
- Prinudno izvršenje prava nužno podrazumijeva zadiranje u pravnu sferu dužnika, to je nužno da se ono izvodi uz **strogo poštivanje svih pravila postupka**.
- Normama izvršnog prava su stoga **potpuno određene pretpostavke za pokretanje izvršnog postupka, kao i načini i oblici provođenja izvršenja**. Niti jedan oblik postupanja u izvršnom postupku ne može se kvalifikovati kao formalnost koja bi mogla biti izostavljena.
- **Izvršni postupak ne trpi nikakvu proizvoljnost !**
- Svojstvo pravosudne funkcije izvršenja daje i sud kao organ koji je isključivo nadležan za izvršenje.

4. ODNOS IZVRŠNOG I PARNIČNOG POSTUPKA

Dva suprotstavljena stanovišta:

Prema prvom, izvršni postupak je samo nastavak parničnog postupka

Prema drugom, izvršni postupak je samostalan postupak

- Prvo stanovište bilo je zastupljeno u ranijoj literaturi.
- Norme kojima je regulisan parnični i izvršni postupak bile su sadržane u istom zakonu (to danas više nije pravilo).
- Ovo stanovište polazi od **jedinstva konačnog cilja** kome jedan i drugi postupak služe, a to je pružanje pravne zaštite povrijeđenim pravima.
- U parničnom postupku ne postiže se uvijek konačan cilj tražene pravne zaštite.
- Kad je tužbeni zahtjev upravljen na određenu radnju, trpljenje ili nečinjenje, kondemnatorna presuda koju sud donosi zadovoljava se samo izricanjem određene zapovijesti prema tuženom.
- Konačan cilj traženja pravne zaštite u takvim predmetima bit će ostvaren u izvršnom postupku, ukoliko se tuženi kao dužnik ne povinuje zapovijesti iz kondemnatorne presude.
- Tada se **izvršni postupak pojavljuje u funkciji završnog stadija** i konačnog ostvarenja prava. Odatle shvatanje da je izvršni postupak nastavak parničnog postupka.

4. ODNOS IZVRŠNOG I PARNIČNOG POSTUPKA

- Oba postupka služe istom cilju (ostvarenju pravne zaštite), ne znači da ne mogu kao pravne institucije, imati svoju vlastitu pravnu egzistenciju.
- Oba postupka posjeduju niz specifičnosti kojima se međusobno razlikuju.
- Sve te specifičnosti u svojoj ukupnosti daju dovoljno osnova za shvatanje koje je danas vladajuće:
 - ➔ **da je izvršni postupak samostalan.**
- Zahvaljući učenju o samostalnosti izvršnog postupka, izvršno procesno pravo se razvilo u posebnu pravnu disciplinu.

4. ODNOS IZVRŠNOG I PARNIČNOG POSTUPKA

- Izvršni postupak se razlikuje od parničnog postupka nizom obilježja.
- ❖ **Razlika s obzirom na predmet**
- Predmet građanskog postupka je **raspravljavanje i odlučivanje** o sporovima iz građansko pravnih odnosa.
- Ishod parničnog postupka je odluka kojom se presuđuje o sporu.
- Predmet izvršnog postupka je **prinudno ostvarenje prava** primjenom određenih metoda postupanja u cilju dovođenja u sklad povrijeđenog prava sa onim što je normativno proklamovano.
- Presuđenje i izvršenje su prema tome dvije različite djelatnosti, koje se ostvaruju u dva različita postupka.

4. ODNOS IZVRŠNOG I PARNIČNOG POSTUPKA

❖ Izvršni postupak ne slijedi nužno parnični postupak

- Ostvarenje pravne zaštite će se u cijelosti ostvariti u parničnom postupku ukoliko je ishod parnice utvrđujuća ili konstitutivna presuda.
- Ni povodom **kondemnatornih presuda koje su jedine podobne za izvršenje** neće uvijek doći do izvršenja, ako dužnik dobrovoljno udovolji zapovijesti koja je određena u presudi.
- Kao što **izvršni postupak ne mora da bude posljedica parničnog postupka**, tako isto **izvršnom postupku ne mora da prethodi parnični postupak**.
- Ovo svojstvo izvršnog postupka naročito ističe njegovu **samostalnost u odnosu na parnični postupak**.
- Izvršni postupak nije samo pravni metod ostvarenja prava koja su utvrđena odlukama donesenim u parničnom postupku.
- Po pravilima izvršnog postupka sprovodi se izvršenje odluke i drugih pravnih akata, koji su doneseni u ranim sudskim postupcima pa i odluka donesenih u upravnom postupku.

4. ODNOS IZVRŠNOG I PARNIČNOG POSTUPKA

❖ Oba postupka se međusobno razlikuju po svojoj strukturi

- To se najbolje ispoljava načelima po kojima se vodi jedan i drugi postupak.
- Niz načela koja poznaje parnični postupak nisu poznata izvršnom postupku, ili ukoliko ih i poznaju, nemaju isti domašaj primjene kao u parničnom postupku.
- Izvršni postupak poznaje određena načela koja su nepoznata parničnom postupku. Npr. **načelo zaštite izvršenika ili načelo socijalnosti** kojim je prožet cijeli izvršni postupak i mnoge njegove ustanove.
- Tu je i načelo **formalnog legaliteta**, koje u parničnom postupku nema ni izdaleka onakav značaj koji ima u izvršnom postupku. Ovo je zbog toga što je izvršni postupak forma neposredne primjene državne prinude.
- Zbog opasnosti neovlaštenog zadiranja u pravnu sferu dužnika, **prinuda se može primjenjivati samo uz uslove i na način koji su zakonom precizno određeni.**

5. ODNOS IZVRŠNOG POSTUPKA PREMA DRUGIM OBLICIMA IZVRŠENJA

- Izvršni postupak nije jedini oblik izvršenja. **Postoje i drugi postupci izvršenja kao što su:**
 1. postupak za izvršenje krivičnih i prekršajih sankcija,
 2. postupak administrativnog izvršenja,
 3. postupak izvršenja i osiguranja na brodovima i vazduhoplovima itd.
- Iz naziva navedenih postupaka slijedi u kojim predmetima se oni primjenjuju. Naziv izvršni postupak nam ne daje odgovor na to pitanje. Iz njegovih odredaba slijedi da se on primjenjuje za sprovođenje izvršenja ne samo sudskih odluka, nego i odluka koje donose i drugi državni organi.
- U tom smislu **izvršni postupak ima karakter opšteg postupka izvršenja.**
- Svojstvo opšteg postupka izvršenja ima i onda kada se njegove odluke primjenjuju u posebnim postupcima izvršenja, kao što je slučaj u postupku izvršenja na brodovima i vazduhoplovima.

5. ODNOS IZVRŠNOG POSTUPKA PREMA DRUGIM OBLICIMA IZVRŠENJA

❖ Odnos sudskog i administrativnog izvršenja

- Posebno je značajan odnos sudskog i administrativnog izvršenja.
- Postupak administrativnog izvršenja uređen je Zakonom o opštem upravnom postupku i sastavni je dio administrativnog postupka.
- Mnoge ustanove izvršnog postupka nalazimo u administrativnom postupku izvršenja.
- Sve odluke koje donose upravni organi ne izvršavaju se samo u postupku administrativnog izvršenja, nego i u postupku sudskog izvršenja.
- Da li će se izvršenje jedne odluke upravnog organa sprovesti u administrativnom ili sudskom postupku izvršenja zavisi od prirode obaveze koja je izrečena u toj odluci:
 - ➔ ako je odluka upravnog organa upravljena na ispunjenje novčane obaveze, izvršenje se sprovodi u postupku administrativnog izvršenja.
 - ➔ ukoliko je obaveza iz odluke upravljena na novčano potraživanje, izvršenje se provodi u sudskom izvršnom postupku

5. ODNOS IZVRŠNOG POSTUPKA PREMA DRUGIM OBLICIMA IZVRŠENJA

❖ Odnos sudskog i administrativnog izvršenja

- Od prethodno navedneog pravila postoje sljedeći izuzeci:
- Izvršenje radi ispunjenja novčanih obaveza iz primanja na osnovu radnog odnosa, može se sprovesti i administrativnim putem po pristanku dužnika.
- U posebnom administrativnom postupku sprovodi se prinudna naplata poreza, ako se izvršenje sprovodi na pokretnim stvarima.
- Ako se prinudna naplata poreza ostvaruje na nekretninama, onda se izvršenje sprovodi u sudskom izvršnom postupku.

6. IZVORI IZVRŠNOG PRAVA

- Zakon o izvršenju i obezbjeđenju Kraljevine Jugoslavije iz 1930. godine sa Uredbom o njegovom uvođenju u pravni život iz 1937. godine

- Propisi ovoga Zakona su primjenjivani kao pravna pravila, pod uslovom da nisu bili u suprotnosti sa osnovnim principima tadašnjeg života. Autoritet sudova u periodu od 1945-1978. godine značajno je opadao. U vrijeme primjene pravnih pravila mnoge odluke ostale su neizvršene, a postupak se često odugovlačio.

- Zakon o izvršnom postupku iz 1978. godine – prvi cjelovit izvor izvršnog prava

6. IZVORI IZVRŠNOG PRAVA

- Prvi cjelovit izvor izvršnog prava je **Zakon o izvršnom postupku iz 1978.** godine, koji je stupio na snagu iste godine.
- Donošenjem ovog Zakona otklonjena je velika praznina u našem pravnom sistemu, koja je imala za posljedicu pravnu nesigurnost.
- Pored ovog Zakona, kao osnovnog izvora izvršnog prava, postojao je još i niz posebnih izvora u oblasti izvršenja i osiguranja na brodovima (pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi) i vazduhoplovima, odnosno zračnoj plovidbi i dr.
- Posebne propise o postupku izvršenja i obezbjeđenja nalazimo i u drugim zakonima: Zakon o parničnom postupku, Zakon o upravnom sporu, Zakon o stečaju itd.

IZVORI IZVRŠNOG PRAVA

1. Zakon o izvršnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine (2003)

2. Zakon o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (2003)

3. Zakon o izvršnom postupku Republike Srpske (2003)

4. Zakon o izvršnom postupku Brčko Distrikta (2013)

6. IZVORI IZVRŠNOG PRAVA

➤ **Zakon o izvršnom postupku FBiH stupio na snagu 18. 7. 2003. godine**

Zakon o izvršnom postupku Federacije BiH, Službene novine Federacije BiH broj 32/03, 52/03 - ispr., 33/06, 39/06 - ispr., 39/09, 35/12 i 46/16 i "Sl. glasnik BiH", br. 42/18 - odluka US.

➤ **Zakon o izvršnom postupku RS stupio na snagu 1. 8. 2003. godine**

Zakon o izvršnom postupku Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske broj 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13, 98/14, 5/17 - odluka US, 58/18 - rješenje US BiH i 66/18.

➤ ZIP RS i FBiH doneseni su u približnom vremenskom intervalu sa neznatnim razlika u tekstu, a koje se odnose na odredbe o prinudnoj predaji djeteta i odredbe koje regulišu izvršenje sudskih odluka po osnovu isplate stare devizne štednje, ratne štete i isplate po osnovu ostalih sudskih odluka, vansudskih poravnanja id rugih upravnih akadata, na osnovu potraživanja iz perioda ratnih dejstava (ove odredbe ne sadrži ZIP FBiH)

STRUKTURA ZAKONA O IZVRŠNOM POSTUPKU

1. Dio prvi – Osnovne
odredbe član 1. do 21.

2. Dio drugi – Izvršni
postupak član 22. do 230.

STRUKTURA ZAKONA O IZVRŠNOM POSTUPKU

DIO DRUGI - IZVRŠNI POSTUPAK:

A. ZAJEDNIČKE ODREDBE

B. IZVRŠENJE RADI NAPLATE NOVČANOG
POTRAŽIVANJA

C. IZVRŠENJE RADI OSTVARENJA NENOVČANOG
POTRAŽIVANJA

STRUKTURA ZAKONA O IZVRŠNOM POSTUPKU

A. ZAJEDNIČKE ODREDBE

II - IZVRŠNA I VJERODOSTOJNA ISPRAVA

III - PREDLAGANJE I ODREĐIVANJE IZVRŠENJA

IV - PROVOĐENJE IZVRŠENJA

V – PRIGOVOR

VI - PRIGOVOR TREĆEG LICA

VII - PROTIVIZVRŠENJE

VIII - ODLAGANJE, OBUSTAVA I OKONČANJE IZVRŠENJA

STRUKTURA ZAKONA O IZVRŠNOM POSTUPKU

B. IZVRŠENJE RADI NAPLATE NOVČANOG POTRAŽIVANJA

IX - OPĆE ODREDBE

X - IZVRŠENJE NAD NEPOKRETNOSTIMA

XI - IZVRŠENJE NA POKRETNIM STVARIMA

XII - IZVRŠENJE NA NOVČANOM POTRAŽIVANJU IZVRŠENIKA

XIII - IZVRŠENJE NA POTRAŽIVANJU DA SE PREDAJU ILI ISPORUČE POKRETNE STVARI ILI DA SE PREDI NEPOKRETNOST

XIV - IZVRŠENJE NA DIONICI I OSTALIM REGISTRIRANIM VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA, TE NA ČLANSKOM UDJELU U PRAVNOM LICU

XV - IZVRŠENJE NAD DRUGIM IMOVINSKIM PRAVIMA

STRUKTURA ZAKONA O IZVRŠNOM POSTUPKU

C. IZVRŠENJE RADI OSTVARENJA NENOVČANOG POTRAŽIVANJA

XVI - SUDSKI PENALI

XVII - IZVRŠENJE RADI PREDAJE I ISPORUKE POKRETNIH STVARI

XVIII - IZVRŠENJE RADI ISPRAŽNENJA I PREDAJE NEPOKRETNE STVARI

XIX - IZVRŠENJE RADI OSTVARENJA POTRAŽIVANJA NA RADNJU, TRPLJENJE ILI NEČINJENJE

XX - IZVRŠENJE RADI VRAĆANJA ZAPOSLENOG NA RAD ODNOSNO U SLUŽBU

XXI - IZVRŠENJE DIOBOM STVARI

XXII - OSTVARENJE POTRAŽIVANJA NA DAVANJE IZJAVE VOLJE I UPISIVANJE U JAVNE REGISTRE

XXIII - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

HVALA VAM NA PAŽNJI !